

Kerngebieden voor weidevogels?

Aanvankelijk dachten we weidevogels met eenvoudige maatregelen in het boerenland te kunnen behouden. Maar met verreweg de meeste soorten gaat het nog steeds niet goed. De belangrijkste oorzaak daarvan ligt in Nederland. De overleving van de kuikens is de bottleneck. Onderzoek laat zien dat verdergaande beheermaatregelen moeten worden genomen. De essentie daarvan is voldoende voedsel en dekking voor de jonge vogels (predatie) en het voorkómen van slachtoffers door agrarische werkzaamheden. Een uitgekiend mozaïekbeheer is noodzaak, zodat de kuikens in hun hele opgroeiperiode het juiste habitat binnen bereik hebben.

Bij het grutto-beheer staat het zorgen voor voldoende kuikenland centraal: voldoende voedsel en beschutting, voorkómen van predatie en schade door agrarische werkzaamheden (foto: Danny Ellinger).

Om de achteruitgang van weidevogels te stoppen is in 2006 onder leiding van toenmalig minister Veerman het actieprogramma Nederland Weidevogelrijk gestart. Voorgesteld werd om 250.000 ha grutto-gebied aan te wijzen en daar het beheer te optimaliseren. Het doel was om de dalende trend in 2010 tot staan gebracht te hebben en om te buigen in een toename. Het door alle betrokkenen omarmde voornemen was financieel evenwel nog niet gedekt en is dat nog steeds niet. Verdergaande beheermaatregelen brengen veel hogere kosten met zich mee. Hogere kosten betekent dat zonder extra middelen het areaal dat we effectief kunnen beheren terug moet worden gebracht. We kunnen niet alles overal doen en moeten kiezen voor een optimale inzet van middelen.

Er is dus focus nodig. Dat kan door ons te concentreren op kerngebieden, zoals momenteel vanuit verschillende kanten wordt bepleit. Hoe doen we dat? Waar zitten grutto's? Waar liggen kerngebieden en welk aantal kunnen we daarmee beschermen?

Een vingeroefening

Op basis van de gegevens van SOVON is van alle gebieden de gruttodichtheid te berekenen. Wij houden de dichtheid van 5 broedpaar/100 ha als ondergrens aan om als geschikt grutto-gebied in aanmerking te komen. Het totaal areaal hiervan is in Nederland ca 350.000 ha. Binnen dit mogelijk geschikte gebied varieert de dichtheid aanzienlijk: in de beste gebieden kan deze tot 70 bp/100 ha oplopen. Bij het aanwijzen van kerngebieden gaan we ervan uit dat gebieden met de hoogste dichtheden het eerst in aanmerking komen en dat die worden aangevuld met de lagere dichtheden, successievelijk 50, 40, 30 5 bp/100ha, afhankelijk van het areaal dat met de beschikbare middelen goed kan worden

beheerd. Voor grote delen van Noord-Holland en Friesland en een stukje Zuid-Holland (in totaal 90.000 ha) beschikten we over gedetailleerde gegevens en konden we dit verband nader uitwerken voor grids van 100x100m. Dit wordt weergegeven in figuur 1.

Kiezen we 5 bp/100 ha als grens, dan is uiteraard 100% van het gruttogebied nodig. Kiezen we >10 bp/100 ha, dan is 96% van de grutto's betrokken, die 'wonen' in 65% van het gruttogebied. Zouden we >20 bp/100 ha als grens kiezen, dan is 85% van de grutto's betrokken en slechts 43% van het gebied.

Een aanwijzing

Het bovenstaande maakt duidelijk dat als we kerngebieden definiëren met (verwachte) dichtheid als leidraad we het areaal met beheerinspanningen sterk kunnen beperken, terwijl het aantal grutto's dat buiten het beheer valt beperkt is. Immers om 95% van de grutto's te beschermen kunnen we

grootvee volstaan met 2/3 van het areaal en bij een bescherming van 85% van de vogels met 43% van het areaal! Het op die wijze begrenzen van kerngebieden maakt dat de besteedbare middelen effectiever kunnen worden aangewend. Bovendien kan ook flankerend beleid (landschap, planologie) gericht worden ingezet.

Vervolg

Met het in beeld brengen van de kerngebieden op basis van grutto-dichtheden zijn we er nog niet helemaal. Gekeken moet worden o.a. hoe het omringende landschap eruit ziet. Sluit dat bijvoorbeeld qua openheid voldoende aan op de kerngebieden?

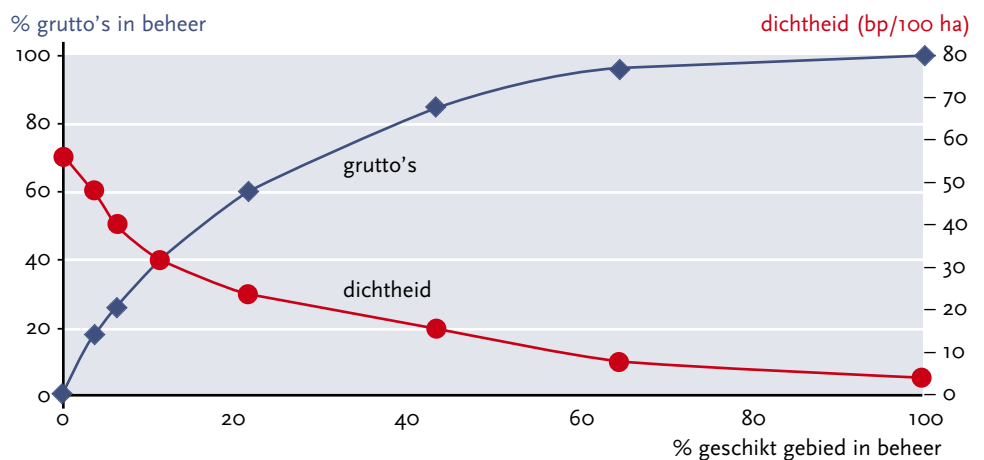

Fig. 1. Relatie tussen percentage beheerd geschikt gebied en percentage grutto's dat daarbinnen voorkomt. —◆—

Gebieden zijn op volgorde van aflopende dichtheid gesorteerd —●— : uiterst links gebieden met 70 bp/100 ha; uiterst rechts gebieden met dichtheden >5 bp/100 ha. Gebaseerd op gegevens van ca 90.000 ha (van prov. Noord-Holland, Friesland en Zuid-Holland) met gruttodichtheid >5 bp/100ha. Verdere uitleg zie tekst.

Dit moet bij de gebiedsselectie worden meegenomen. Verder moet worden uitgezocht wat deze manier van begrenzen betekent voor de andere soorten weidevogels. Immers, een optimale gruttobegrenzing kan afwijken van die van de andere soorten.

Binnen de kerngebieden moet zorgvuldig gekeken worden naar het te voeren beheerregime. Er zal meer aandacht dan nu moeten komen voor een goede aansluiting van het agrarisch natuurbeheer op het reservaatbeheer.

En, ten slotte, er moet zorgvuldig worden bekeken hoe wordt omgegaan met de agrariërs die buiten de boot gaan vallen.

Immers, er is jarenlang geïnvesteerd in maatschappelijk draagvlak. Goede uitleg is wel het minimum: dáár wordt beheerd waar perspectief is op voortbestaan op lange termijn. Eventueel kan worden gekeken of zinvolle alternatieven voor het weidevogelbeheer kunnen worden ontwikkeld (andere soorten, landschap).

Deze en andere verwante vragen zijn aan de orde in onderzoek dat onder regie van de Kenniskring Weidevogellandschap wordt uitgevoerd. Wij hopen in een komend nummer hier verder op in te gaan.

Gebruikte literatuur

Laporte, G. & R. de Graaff, 2006. Een rijk weidevogellandschap. Actieprogramma van 'het weidevogelverbond'. WING-rapport 017. WING Process Consultancy, Wageningen, The Netherlands.

Melman, T.C.P., A.G.M. Schotman, S. Hunink & G.R. de Snoo, 2008. Evaluation of meadow bird management, especially black-tailed godwit (*Limosa limosa* L.), in the Netherlands. Journal for Nature Conservation 16 (2): 88-95.

Schekkerman, H., 2008. Precocial problems; shorebird performance in relation to weather, farming and predation. Proefschrift, RU Groningen. Alterra scientific contributions, no 24.

Schotman, A.G.M. & Th.C.P. Melman, 2006. Haalbaarheidstudie nieuw weidevogelbeleid. Alterra-rapport 1336. Alterra-WUR, Wageningen.

Dr. Th.C.P. Melman, A.G.M. Schotman MSc
& M.A. Kiers

Alterra-WUR

Postbus 47, 6700 AA Wageningen

Dick.Melman@wur.nl

Alex.Schotman@wur.nl

Michel.Kiers@wur.nl

Prof.dr. G.R. de Snoo

WUR-leerstoolgroep Natuurbeheer en

Plantenecologie

Postbus 47, 6700 AA Wageningen

Geert.deSnoo@wur.nl

• Ecologisch ONDERZOEK
• Gebieds- en natuur ONTWIKKELING
• Bos- en natuur BEHEER

Staro

Bos- en natuurbeheer

Bel ons voor een vrijblijvend kennismakingsgesprek.

Watermolen 29 • 5421 LJ Gemert
T (0492) 450 161 • F (0492) 450 162
info@starobeheer.nl • www.starobeheer.nl

buro bakker adviesburo voor ecologie bv

natuurlijke partners

Mens en Natuur
Visie- en planvorming
Inrichting, ontwikkeling, beheer
Procesbegeleiding, voortichting

Flora en Fauna
Onderzoek flora en fauna
Advies natuurwetgeving

Landschapsecologie
Vegetatiekarteringen
Monitoring en evaluatie
Ecologisch onderzoek
Effectenonderzoek

GIS
GIS-projecten
digitaliseren

www.burobakker.nl